

Kwartaalblad van de Beroepsgroep VPW, onderdeel van **CNV Kerk & Ideëel**

Postadres: Postbus 2510, 3500 GM Utrecht | Bezoekadres: Tiberdreef 4, 3561 GG Utrecht

E rkpastoraalwerk@cnv.nl | I www.vpwinfo.nl

Uit de bubbel

In beweging blijven

Zoals velen werk ik alweer weken thuis. Met mijn laptop en smartphone onder handbereik kan ik me thuis best redden en werk ik vaak efficiënter dan in een parochiecentrum. Maar ik zit teveel binnen en mis de wandelgangenpraat waardoor je snel en informeel geïnformeerd bent. Online mis ik het non-verbale contact – zie ik nu wel wat een ander beweegt? Toen ik in mijn thuisbubbel zat was, liet één van mijn collega's zich verleiden tot een afspraak. In de eerste lentezon praatten we bij over wat ons zoal bezighoudt. Er ontstond een idee voor een nieuw project in deze coronatijd. Er komt iets in beweging wanneer je uit je bubbel stapt en elkaar ontmoet.

Voor ons VPW-bestuur is het inmiddels meer dan een jaar geleden dat we fysiek samen rond de tafel zaten. Toch gaat het overleg over wat ons als beroepsgroep beweegt en aangaat door, online. Een paar bestuursleden werken aan een webinar rondom *Fratelli Tutti*, de laatste encycliciek van paus Franciscus. Ze hopen jullie handreikingen te doen om plaatselijk te spreken over en te bouwen aan een meer vreedzame en rechtvaardige wereld. In onze parochies lijkt het organiseren van de zondagse livestreamviering soms het hoogste doel. Laat de coronacrisis niet ook zien dat we leven in onze eigen binnenkerkelijke bubbel?

In december jongstleden kwam het bericht dat Jan Franken ons zou gaan verlaten. In dit blad vind je nogmaals informatie over hoe de (individuele) belangenbehartiging geregeld is na zijn vertrek. En een interview met Jan. We zijn Jan heel veel dank verschuldigd voor zijn inzet. Bij hem kwamen veel lijntjes samen. Nu moeten we echt op eigen benen staan. Maar we hebben vertrouwen dat dat ons lukt. Hem gunnen we uiteraard een nieuwe weg. Als bestuur hopen we later nog een keer persoonlijk gedag te zeggen, want door corona moeten we dat uitstellen.

Laten ook wij,
geïnspireerd door de
Paasverhalen,
regelmatig uit
onze bubbel
stappen en in
beweging blijven

De beperkingen van deze tijd deden zich ook voelen toen het bericht kwam dat Paulus Gabriël getroffen was door een herseninfarct. Hij overleed een maand later. Ook zo'n betrokken VPW-er die we maar moeilijk missen kunnen.

Bestuurslid Guus Prevoo neemt de taak als webmaster voorlopig waar.

Niet onvermeld mag blijven dat we ook blij zijn dat Mirjam Dirkx voor 2021 de taak als eindredacteur van dit blad overgenomen heeft van Jan Franken.

Pasen nadert. Ik denk aan die leerlingen van Jezus die, lamgeslagen door zijn lijden en dood, onderweg zijn naar Emmaüs. Gaandeweg raken zij in gesprek met een reisgenoot die de Levende zelf blijkt te zijn. Hij doorbreekt de bubbel van uitzichtloosheid en verdriet waarin zij gevangen zitten en zet hen opnieuw op weg. Laten ook wij, geïnspireerd door de Paasverhalen, regelmatig uit onze bubbel stappen en in beweging blijven. Juist in deze moeilijke tijd. Wie weet wat op ons pad komt aan nieuwe ideeën en kansen. Zalig Pasen!

Marianne van Tricht
voorzitter

INHOUD

Een bubbel biedt veiligheid en herkenbaarheid aan de ene kant, maar geeft je aan de andere kant een vertekend beeld van de werkelijkheid. Er is meer en anders te koop in de wereld dan je vanuit je eigen blik zou denken.

Ook in de omgeving van kerk en parochie leven we in een bubbel. De kring bestaat uit min of meer bekende mensen.

De gespreksthema's laten zich raden.

De dynamiek is bekend.

Maar wat zou er gebeuren als je buiten de 'bubbel van kerk en parochie' stapt?

Waarom zou je het doen? En tref je daar aan wat je dacht te vinden? Hoe vind je daar je inspiratie? Hoe komt je daar zielsverwanten tegen? Wie zijn dat dan?

Wat is er anders dan in het parochiële werk?

Annemarieke Koot beschrijft hoe zij als huishoudelijke hulp in een nieuwe werkelijkheid terecht kwam. De ontdekking van de spiritualiteit van Charles de Foucauld hielp haar om die te duiden.

Edwin van de Zande verruilde de pastorie voor het klaslokaal. Hij stuitte bij zijn publiek op dezelfde soort vragen als voorheen, alleen nu in een ander jasje.

Voor Jos van Genugten begon het als hobby, maar inmiddels biedt het voedselbos in zijn woonplaats naast voedsel voor het lichaam ook voedsel voor de ziel. Colm Dekker werkt voor de stad Amsterdam als diaken en heeft er een dagtaak aan om alle diaconaal gekleurde lijntjes tot een stevig diaconaal netwerk te bundelen.

Uit deze vier verhalen uit de praktijk haalt Herman Agterhoek een aantal verbindende thema's. Hij spreekt de auteurs er persoonlijk bij aan.

DE PRAKTIJK

4 Geraakt door het gewone

Anne-Marieke Koot

6 Afstemmen op een nieuwe taal

Edwin van der Zande

8 Een diaconale smoel

Colm Dekker

10 Een voedselbos in Waspik

Jos van Genugten

DE REFLECTIE

14 Op weg naar nieuw land

Herman Agterhoek

17 In dankbare herinnering Paulus Gabriël

20 Afscheid Jan Franken

We nemen afscheid van
beleidsmedewerker Jan Franken

Leo Geurts en Ton Halin

Over de consequenties van Jan Franken's
vertrek leest u meer op bladzijde 22:

22 Bericht voor de leden van de beroepsgroep VPW

22 Pastoraal werkster slachtoffer van Whatsapp-oplichters

DE RUBRIEKEN

12 Gelezen

Leven zonder oplossing

de parabel van Job als levensles

Lidwien Meijer

18 Begeesterd

De weerbarstige poëzie van het baren is me dierbaar

Alida van Veldhoven

23 Onze rechtspositie

Aanpassing rechtspositie- reglement

24 Column

Ze keek nog eenmaal om...

Rob Lijesen

Nieuws uit de VPW-en

Vanuit verschillende afdelingen hebben we voor dit nummer geen berichten gekregen. Door corona zijn ontmoetingen beperkt. Laten we hopen dat deze rubriek in het volgende nummer weer ruim gevuld is. Vanuit de contactgroep Breda ontvingen we wel een bericht, zie bladzijde 19

Geraakt door het gewone

“‘Het is een slechte dag’, zegt ze als ze de deur voor me open doet. ‘Vertel’, zeg ik haar, als we zitten met een kopje koffie. Ik luister naar haar verhalen. Voor me op tafel ligt het werkbriefje met de schoonmaaktaken die ik die ochtend moet doen. Want dat is mijn werk nu: schoonmaken bij mensen thuis in dienst van een hele grote thuiszorgorganisatie. Soms is het fysiek zwaar, soms kan het een beetje een sleur worden, maar meestal werk ik met veel plezier en ben ik enorm dankbaar dat ik dit werk mag doen”.

Negentien jaar geleden zei Anne-Marieke Koot haar baan als pastor op en ging werken in de thuiszorg.

Waarom maakte ik toen deze stap? Er was iets dat me trok. Natuurlijk kwam deze overgang niet totaal uit het niets vallen, maar ik wist niet echt waar ik aan begon. De jaren ervoor had ik onder andere als bedrijfspastor gewerkt. Ik werkte toen een aantal uur per week als schoonmaakster, geïnspireerd door de traditie van priesterarbeiders. Na het bedrijfspastoraat heb ik op een paar andere plekken als pastor gewerkt, maar het ‘ongeschoolde werk’ bleef trekken.

Leven delen Mijn belangrijkste motivatie was en is: het leven delen met mensen aan de onderkant van onze samenleving. Daar niet zijn als hulpverlener voor mensen, maar samen met mensen werken en leven. Van binnen-uit ervaren wat het betekent om werk te doen dat weinig aanzien heeft. Ik had en heb niet zoveel pretentie. Ik wil vooral een goede thuishulp en een plezierige collega zijn. En ik denk graag na over wat ik meemaak. Deze weg – want ik zie het toch als een weg die ik ga – heeft me veel gebracht in de loop der jaren.

Toen ik begon was het echt een sprong in het diepe. Ik had een boekje gelezen dat diepe indruk op me gemaakt had: *Dagboek van de vriendschap* van Egied van Broeckhoven. Egied van Broeckhoven is een priesterarbeider die halverwege de jaren '60 in een staalfabriek in België werkte. Op 34-jarige leeftijd komt hij door een bedrijfsongeval om het leven. Zijn dagboek aantekeningen zijn na zijn dood uitgegeven. Hij was een man op zoek naar God en juist in de vriendschap met de mensen op zijn werk en in de buurt waar hij woonde ervoer hij Gods aanwezigheid. Juist en vooral in de alledaagse ontmoetingen.

Thuiskomen De eerste jaren ben ik veel bezig geweest met de vraag: Is wat ik doe nu pastoraat? Ben ik nog pastor? Hoe ben ik verbonden met de kerk? Ik had geen zending meer. Ik kon ook geen lid blijven van de VPW. Natuurlijk, ik was en bleef een gewone gelovige, maar beroepsmatig hoorde ik er niet meer bij. Dit was een zoeken, een worsteling soms. Eenzaam, terwijl ik wat ik deed juist niet als een privé hobby wilde zien. Er was een enorm verlangen in me om er (nog) bij te horen. In de loop der jaren verdween deze vraag. Hoe is dat gekomen?

Anne-Marieke Koot

Huishoudelijke hulp en
theoloog

DE PRAKTIJK

Via een vriend kwam ik in contact met de *Kleine Zusters* in Amsterdam en leerde door hen de spiritualiteit van Charles de Foucauld (1858-1916) kennen. Het leven en de weg van Charles de Foucauld is uitermate boeiend. Hij was diep geraakt door Gods concrete nabijheid in Jezus van Nazareth. In Jezus zag hij hoe God ons mensen nabij is juist in het hele gewone alledaagse leven. Bijna verborgen. Door een verborgen en eenvoudig leven wilde hij Jezus navolgen. Daarom koos hij ervoor om te midden van de mensen het dagelijks leven te delen. Ik herken me in zijn zoeken naar eenvoud, zijn geraaktheid door het gewone. Ik geloof dat juist in het alledaagse en gewone een grote rijkdom is en dat ervaar ik ook in mijn leven en werk. In kleine alledaagse ontmoetingen en bijna onzichtbare verbindingen tussen mensen wordt iets zichtbaar van Gods aanwezigheid in ons leven.

In kleine alledaagse
ontmoetingen en bijna
onzichtbare verbindingen
tussen mensen
wordt iets zichtbaar van
Gods aanwezigheid
in ons leven

Via de *Kleine Zusters* kwam ik in contact met de *Arbeiter-geschwister* in Duitsland. Dit is een groep van zo'n 60 mensen, priesters, religieuzen, leken, mannen, vrouwen, katholiek en evangelisch, die er allen voor gekozen hebben om eenvoudig werk te doen. Ik heb me aan deze groep verbonden. Een paar keer per jaar komen we samen. Voor mij is dit een belangrijke plek, omdat we gelijksoortige ervaringen delen. Zo heb ik een nieuwe thuisplek gevonden en verdween de vraag: *ben ik nog pastor?*

Ook de vraag *Is wat ik doe pastoraat?* verdween. Het werk en de ontmoetingen heeft voor mij haar eigen waarde gekregen. Het werk zelf ervaar ik als zinvol en belangrijk. Het is zowel invulling van mijn geloof als vindplaats van geloof voor mij.

In het verborgene Nu ik jarenlang dit werk doe, kan ik niet anders dan vanuit die ervaringen en positie naar onze samenleving kijken. Ik zie hoe de kloof tussen arm en rijk in onze maatschappij groeit. Voor hele groepen mensen is onze samenleving te ingewikkeld geworden. Als ik daarover vertel, merk ik dat lang niet iedereen zich daarvan bewust is.

Het werk is me dierbaar geworden. Op een heel bijzondere manier deel ik een stukje van het leven van de mensen bij wie ik werk. Zij laten me toe in hun leven, met hoogte en dieptepunten, maar vooral in het leven van alledag. Het zijn juist hele kleine dingen die me vreugde geven, zoals een man van 97 jaar die op de uitkijk voor het raam staat als ik er aan kom en uitbundig van driehoog naar me zwaait. De meest mooie gesprekken zijn vaak terwijl ik aan het stoffen ben of de was wegstrijk.

Het werk als huishoudelijke hulp doet nog iets met me. Ik weet me verbonden met mijn collega's die hetzelfde werk doen. Net als zij weet ik ook niet of ik dit werk fysiek tot mijn 67^e kan volhouden. Net als zij loop ik er tegen aan dat we geen betaald overleg hebben, dat scholing altijd in eigen tijd is. Net als zij loop ik aan tegen vooroordelen die mensen soms hebben over de 'werkster'. Ik heb gouden collega's, maar vaak wordt dat niet gezien.

In de loop der jaren heb ik ontdekt dat deze weg bij mij past. In ons leven zijn we, denk ik, allemaal op zoek naar de weg die God met ons gaat. Ik probeer op deze manier, zonder veel pretentie, Jezus na te volgen. De tekst uit Filippenzen 2, 1-11 is me erg dierbaar. God is mens geworden, deelt het leven van de mensen, in het bijzonder van hen die niet gezien en gehoord worden. Dat is de weg naar het Rijk Gods.

Afstemmen op een nieuwe taal

Op 31 januari 2011 sloot Edwin van der Zande om 23.00 uur de pastoriendeur in Houten achter zich. Zijn heerlijke, riante werkkamer met uitzicht op de pastorietuin ruild hij de volgende dag om 09.00 uur in voor een flexruimte met 6 collega's. Op zijn bureau lagen twintig assessments ter beoordeling. Het draaide om competenties bij 2e jaar pabo-studenten. Achteraf ontdekte hij dat de studenten blij waren met deze nieuwe docent, vanwege de riante beoordelingen. Het was een behoorlijke overgang van basispastor naar hogeschooldocent Didactiek Levensbeschouwelijk Onderwijs aan de Hogeschool Utrecht.

Na acht jaar basispastoraat vond ik het tijd voor een nieuwe uitdaging. Als theoloog wilde ik eens buiten de kerkmuren kijken. Zo hadden we na acht jaar bouwen een *Geloven Nu!* groep van 25 jongvolwassenen. En herinner ik me de jaarlijkse Paasnachtwake met veel jongeren, waarin we elk uur van de nacht zongen en baden. Zo vanzelfsprekend, vertrouwd en verbonden.

Heimwee Hoe anders die eerste weken op de pabo! Religie en spiritualiteit waren niet vanzelfsprekend voor studenten. Naast de colleges begeleidde ik ook een inspiratiedriedaagse in een Delfts stadsklooster. Op zich bekende kost voor een basispastor die verschillende kloosterweekends had georganiseerd. Maar wat doe je met dagopeningen en -sluitingen? Toen voelde ik de heimwee naar een gezamenlijke taal, naar rituelen die vooral woordeloos verbinden, naar samen zingen. En toch... studenten met verschillende achtergronden hebben dezelfde vragen als die katholieke jongvolwassenen uit de parochie.

Minor In dat eerste jaar van de pabo werd me ook gevraagd een minor te ontwikkelen. Alle hbo-studenten hebben een half jaar profileringsruimte, ofwel minor, in hun bacheloropleiding. We hebben een minorprogramma ontworpen rond de onderwerpen filosofie, wereldreligies en spiritualiteit. In feite is het de basis van elke katholieke theologie-opleiding. Het programma staat open voor alle hogeschoolstudenten in Nederland. Inmiddels verwelkomen we per jaar 150 studenten met verschillende studies, variërend van fysiotherapie, werktuigbouwkunde, kunstacademie, lerarenopleiding en commerciële economie. Het voorziet in een behoefte. Het is een rijkdom om met zoveel verschillende studenten mee te kunnen lopen in een zoektocht naar betekenis en zingeving.

We hebben een breed programma met westerse en oosterse filosofie. Daarnaast bespreken we de verschillende religies van christendom tot sjamanisme. Door de gastsprekers ervaren studenten dat hét boeddhisme en dé islam niet bestaan, maar een samenhang is van verschillende interpretaties. Naast religie zijn er ook collega's atheïsme en humanisme. Studenten leren zo tel-

Edwin van der Zande

Hogeschoolhoofddocent
Normatieve Professionalisering
(Hogeschool Utrecht)
Wetenschappelijk medewerker
Maatschappelijke Spiritualiteit
(Titus Brandsma Instituut)

DE PRAKTIJK

kens onze gedeelde werkelijkheid vanuit verschillende perspectieven te bekijken. Ze worden zich bewust van de eigenheid van hun persoonlijk perspectief.

Daarnaast maken ze kennis met verschillende vormen van spiritualiteit, waarin het vooral gaat om het herkennen van lichamelijke sensaties. Het draait minder om het hoofd en de ratio. Ze oefenen met verschillende vormen meditatie, yoga, stiltes, muziek, beeldende

Meelopen in een zoektocht naar betekenis en zingeving

vorming en haptonomie. De driedaagse in een Haags klooster ervaren ze als hoogtepunt. Het is vooral de dialoog over zingeving en levensvragen die ze zo missen met vrienden en vaak ook met ouders. Als toetje hebben we ook een studiereis naar Rome. Voor veel studenten gaat er een wereld open en ontdekken ze de rijkdom van deze uiteenlopende wijsheidsbronnen.

Onderzoek Ondertussen werd ik gevraagd om parallel aan het opzetten van deze nieuwe minor een promotie-onderzoek te doen. Het onderzoek betrof namelijk de levensbeschouwelijke zelfportretten van de minorstudenten. We hadden een reeks vragen ontwikkeld die studenten uitnodigen om hun eigen levensbeschouwelijke positie te beschrijven in hun persoonlijke, professionele en maatschappelijke domein. Voor het persoonlijke domein zijn dat vragen naar hun mensbeeld, wereldbeeld, beeld van het hogere en beeld van het goede leven. Maar ook vragen naar de zin van het leven, de dood, ziekte en lijden. Tijdens het half jaar van de minor vragen we studenten regelmatig hun oorspronkelijke antwoorden aan te vullen met een andere kleur, zodat zichzelf en wij hun ontwikkeling zien. Het is een manier om elkaar te leren verstaan, om een levensbeschouwelijke taal te ontwikkelen.

Het onderzoek naar deze portretten mondde uit in het proefschrift *Life Orientation for Professionals*. Het zoeken naar een taal om te spreken over wat ieder mens bezighoudt, bewust en onbewust, leidde tot het definiëren van het begrip ‘levensoriëntatie’. Het is een inclusief begrip, waarin de mens met al haar vermogens centraal staat als betekenis gevend wezen. Ongeacht of je religieus, seculier of spiritueel bent, we positioneren ons ten opzichte van het goede leven, ofwel geluk. En het samen delen van die zingeving biedt zoveel mooie ervaringen dat er van die heimwee in het eerste jaar niets meer over is.

Wel ervaar ik de vervreemding in gesprek met internationale collega’s waar men sterk vasthoudt aan de kennisoverdracht van religie, terwijl wij starten vanuit de levensvragen. Er lijkt een angst te zijn om veel te verliezen, terwijl er in mijn praktijk zoveel gewonnen wordt, zolang je maar afstemt op de taal van de ander. Angst om te verliezen zag ik destijds ook veel in mijn toenmalige pastorale bubbel en begon ik steeds knellender te vinden.

Kerkbubbel Als getrouwd pastoraal werker en catecheet dacht ik juist al aardig in de wereld te staan. Achteraf zat ik toch meer in de kerkbubbel dan ik me toen realiseerde. Terugkijkend realiseerde ik me niet voldoende hoe marginaal de kerk is. Tegelijkertijd had ik als catecheet er plezier in door wat ik doordeweeks hoorde aan levensinzichten op zondag te verbinden met de Schrift. Dat hertalen doe ik nog steeds, maar nu met een gemengd publiek. Als katholiek theoloog kan ik vanuit mijn eigen traditie een moslim, een agnost, een ietsist goede vragen stellen die bijdragen aan een breder perspectief op de eigen levensoriëntatie. De kerkelijke documenten noemen dit apostolaat, waarbij de ontmoeting van Jezus met de Samaritaanse bij de put voor mij een voorbeeld is. Zoek aansluiting bij wat er ten diepste leeft bij de ander, stel je zelf kwetsbaar op en ontdek wat elkaar verbindt.

Een diaconale smoel

Na 24 jaar in het parochiepastoraat aan de westkant van Amsterdam is Colm Dekker sinds 1 maart 2019 aangesteld als stadsdiaken van Amsterdam.

Laat ik vooropstellen dat ik mijn tijd in de parochies nooit heb beleefd alsof ik in een ‘bubbel’ zat. Daarin speelt zeker mee dat ik vanaf dag één betrokken was bij het opzetten van het kerk en buurtwerk, en later ook bij de opvang van de ‘witte illegalen’. Met de vormelingen en andere parochianen gingen we op bezoek in het tentenkamp bij de ongedocumenteerde mensen van *We Are Here*.

Stadsdiaken In die zin is mijn huidige werk als stadsdiaken eerder een logisch vervolg op het parochieleven dan een breuk hiermee. Feitelijk is het pionieren nu voortgekomen uit het overleg dat wij hadden als collega’s uit de parochies met een verantwoordelijkheid voor de caritas. Daar bespraken we wat we tegenkwamen en zagen dat er veel bleef liggen, dat het parochieleven en ieders eigen drukke parochiewerkzaamheden oversteeg. Gaandeweg groeide het idee: het zou goed zijn om een stadsdiaken te hebben. Er groeide duidelijkheid over de taken en de functie kreeg ook een persoonlijk gezicht: ‘Als ik zie hoe ze het bij Sant’Egidio doen, dan moet het iemand als Colm zijn’. Er kwamen subsidiegevers die dit initiatief voor de eerste drie jaar wilden ondersteunen. De bisschop was bereid mij te benoemen. De opdracht die ik heb meegekregen, luidt in onvervalst Amsterdams: ‘de kerk een diaconaler smoel geven’.

Netwerk Mijn eerste stap was om het netwerk, dat al kon steunen op de jaren van het parochiepastoraat en op mijn betrokkenheid bij de Gemeenschap van Sant’Egidio sinds haar begin in Amsterdam in 2000, verder uit te bouwen. Wat een feest om al die mooie mensen te mogen ontmoeten, en wat gebeurt er al veel goeds in de stad door allerlei instanties en vrijwilligers, zeker ook in en vanuit de (protestantse en katholieke) kerk! Volgens afspraak lag mijn focus in eerste instantie op drie groepen: ongedocumenteerden, migrantenparochies en een project van de Salesianen voor jongeren in een kansarme wijk. Bij de laatste groep had en heb ik een ondersteunende taak, die hopelijk bijdraagt aan de slagingskans. Het zou immers mooi zijn als we kunnen laten zien dat de kerk echt iets kan betekenen voor de buurt en dat de kerk echt iets kan betekenen voor jongeren.

Corona In coronatijd zijn de andere twee groepen elkaar voor een deel gaan overlappen. Binnen de migrantenparochies zijn immers veel ongedocumenteerden: mensen die niet de juiste papieren hebben en dus nooit een officiële baan of een eigen woning kunnen hebben. Het

Colm Dekker

Stadsdiaken van Amsterdam

DE PRAKTIJK

zijn mensen die vóór corona door vrijwel niemand werden gezien, maar intussen overal en nergens werkten als schoonmakers en in de horeca. Velen van hen komen uit Brazilië of uit Afrika en zijn christen. Op zondag komen zij samen om God te danken en elkaar te ontmoeten, zingend en dansend, om het leven met elkaar te delen en met elkaar te eten. Als het vertrouwen groeide of de nood te hoog was, werden mondjesmaat hun problemen aan elkaar toevertrouwd: over hun kinderen of ouders, hier of in hun thuisland, over hun dromen van een toekomst. Door corona raakten zij vrijwel allemaal hun banen kwijt. Ze konden opeens de onderhuur voor hun kamer niet meer betalen en probeerden

In mijn eentje kan ik niks,
mijn rol is die
van verbinder

toch nog steeds hun familie thuis te blijven ondersteunen. Of ze hadden geen geld voor een laptop om hun kind online naar school te laten gaan. En terwijl de rest van Nederland de dagen aftelde tot de maatregelen versoepeld zouden worden, telden zij hun laatste centen om óf een deel van de onderhuur te betalen in de hoop te mogen blijven óf eten te kopen voor hun gezin. De Voedselbank is voor ongedocumenteerden immers geen optie: in Nederland mogen zij door de kopplingswet (1998) geen gebruik maken van onze voorzieningen. De stress die dit oplevert, laat zich raden. Want al zijn er mensen zijn die hen willen helpen, er zijn ook anderen die hen juist nu genadeloos uitbuiten door de huurprijzen te verdubbelen of door ze vrijwel voor niets te laten werken. Toen er vanuit de gemeente Amsterdam werd gepoogd om zicht te krijgen op de ongedocumenteerden, werd ik als stadsdiaken gepolst om te helpen.

Verbinden In mijn eentje kan ik uiteraard helemaal niks. Mijn rol is die van verbinder. Ten diepste gaat het om de verbinding tussen de kerk en de armen. Dit vraagt in alle verschillende omstandigheden om maatwerk. Zo heb ik bij twee kerken bemiddeld om gastvrijheid te geven aan de nieuwe alternatieve voedseluitgiftepunten waar ongedocumenteerden wél terecht kunnen, en heb ik twee migrantenparochies geholpen om zelf voedsel-(bonnen) uit te delen aan degenen die dit het hardste nodig hebben.

Andere wereld Intussen zetten we ook stappen naar een wereld ná corona, waarvan paus Franciscus telkens zegt dat dit een andere wereld zal zijn: beter of slechter, naar gelang wij ons inzetten. Zo blijf ik dromen van een vierde doelgroep: de mensen die bij veel parochies niet of nauwelijks in beeld zijn omdat hun hart niet allereerst bij de zondagsliturgie ligt (zoals bij veel van de kinderen en kleinkinderen van onze kerkgangers), maar die graag iets voor een ander willen doen. Hoe kunnen wij hen in contact brengen met die andere groepen? Hoe kunnen zij hun hart aan elkaar ophalen? Dat het kan, zie ik (in mijn vrijwilligerswerk) bij Sant'Egidio waar de gehele coronatijd ons daklozenrestaurant is opengebleven en we het contact met de ouderen en de kinderen niet hebben verloren. Daar meldde zich de afgelopen maanden gemiddeld elke week een nieuwe vrijwilliger, kerkelijk, ongelovig, hoe dan ook: mensen die juist in deze tijd graag iets voor een ander willen doen.

De kerk krijgt een ander 'smoel' waar wij niet opgesloten in onszelf leven, maar naar buiten trekken. Dit andere gezicht ontstaat vanzelf als we gaan inzien dat de 'randkerkelijken' de boodschap van Jezus soms beter verstaan dan ik of als we in de migrantenkerken leren hoe vreugde en zorgen niet los van elkaar staan.

Een voedselbos in Waspik

‘Achteraf gezien hebben we in coronatijd een voedselbos aangelegd. Na voorbereidende gesprekken met betrokken instanties en vele dorpsgenoten, het bij elkaar sprokkelen van de benodigde financiën en een plan van een landschapsarchitect zouden er op 18 maart, boomfeestdag 2020, 750 fruitbomen geplant worden’. Zo kijkt Jos van Genugten terug op een bijzonder jaar.

Via een relatie maakte ik kennis met het fenomeen van een voedselbos. Mijn boerenbloed ging ervan kriebelen. Maar ook mijn theologenhart maakte een sprongetje. Voor mij is de natuur een grote inspiratiebron. Als ik in mijn werkend bestaan thuis kwam van een lastige vergadering of een ingewikkeld conflict in een parochie, hielp het mij om al spittend en wiedend in de moestuin bij te komen. Met de encycliek *Laudato’ Si* voel ik me dan ook erg verbonden. De waarden die daarin genoemd worden, zag ik in een voedselbos bij elkaar komen.

Concreet maken Inmiddels was ik geattendeerd op een stuk grond in een nieuw te ontwikkelen natuurgebied, dat ideaal leek voor de aanleg van een voedselbos. Ongeveer twee jaar kostte het om verschillende instanties op een lijn te krijgen en financiën op het spoor te komen. Een nieuwe stap was het om de kleine initiatiefgroep uit te breiden tot een ruime kring van betrokkenen. De eerste stap daartoe was een presentatie in het zaaltje van de protestantse kerk. Ik ben maar met *Laudato’ Si* begonnen en heb vooral aandacht gegeven aan de vier begrippen die voor mij onder het hele project liggen: duurzaamheid, biodiversiteit, educatie en gemeenschapsvorming. Na afloop zei iemand: ‘Dat is echt Jos. Die schetst eerst een visioen’. Het visioen werd concreet in een What’sapp-groep van belangstellenden, een sponsoractie en een Facebookpagina¹.

Er meldden zich mensen van alle leeftijden en hele verschillende achtergrond. Er verscheen een artikel in de krant: ‘Het voedselbos dat straks is aangelegd, wordt een plek voor mensen die ’s zondags niet meer naar de kerk gaan’. Mijn vrouw en ik keken elkaar verbaasd aan, toen we dit lazen. Die woorden hadden wij niet gebruikt. Maar ook anderen bleken het verlangen achter deze woorden te herkennen.

Voedsel voor lichaam en ziel In een voedselbos staan struiken en planten die vruchten opleveren. Net zoals andere bossen in Nederland wordt het aangeplant, maar daarna is het de bedoeling dat dit bos op eigen manier groeit en bloeit. Ons voedselbos is op een aantal punten uniek. Het bos is voor iedereen vrij toegankelijk en iedereen mag plukken voor eigen gebruik. ‘Ja, maar’, kregen we onmiddellijk als reactie, ‘wat, als er dingen worden vernield of iemand de boel kaal plukt?’ Wij kiezen ervoor om vertrouwen voorop te zetten. De kleine incidenten die zich tot nu toe voordeden, waren met een gesprek opgelost. Deze houding schept gemeenschappelijkheid en verantwoordelijkheid. We bekijken met z’n allen hoe het ervoor staat met ons voedselbos.

Jos van Genugten

werkte tot zijn pensioen in 2013 bij de pastorale dienstverlening van het bisdom Breda en is nog steeds actief in zijn bedrijf *De Levensboom*

DE PRAKTIJK

Een ander uniek punt is dat we het niet konden laten om ook aandacht te geven aan wat we ‘voedsel voor de ziel’ noemen. Een aparte plaats is ingeruimd voor een labrynt, dat symbool staat voor ieders levensweg.

Voedselbos voor lichaam en ziel

Met alle kronkels, rechte stukken en scherpe wendingen, die in ieders leven voorkomen, kom je uiteindelijk bij de kern terecht. Vanuit je innerlijke ervaringen op dit pad naar de kern, ga je terug naar de buitenwereld. De buitenwereld wordt hier verbeeld door een cirkel van witte klaver en een cirkel van twaalf verschillende fruitbomen. Je moet met twaalf zijn om iets nieuws te beginnen, leert het evangelie ons. Nog twee geestelijke oefeningen hebben we vormgegeven. Naar het voorbeeld van Augustinus van Hippo hebben we een klein pad gemaakt met acht waarden-woorden en acht werkwoorden, die een gids voor goed samenleven bieden.² Ook is er het pad van Franciscus van Assisi met zeven uitspraken over omgaan met de schepping en met elkaar.³

Coronatijd Drie dagen voordat de 750 bomen werden afgeleverd om te planten, kondigde de regering de eerste lockdown af. De kinderen van basisscholen die mee zouden helpen bij de aanplant, mochten niet komen. Toch is het met veertig mensen gelukt om op 1,5 meter afstand in twee dagen tijd een bos op de kaart te zet-

ten. Toen kwam de droogte. Drie maanden lang viel er geen regen. De enige manier om de aanplant te redden, was water geven. Het labrynt werd aangelegd en honderden stekken van bessenstruiken uitgeplant.

In de dramatische voorjaarsmaanden was er een plek waar we gewoon konden zijn, de handen uit de mouwen steken en elkaar op afstand spreken. We leerden een hele groep nieuwe mensen kennen. Het voelde aan als pure genade om te kunnen zeggen: ‘In Coronatijd hebben we een bos geplant’. We hebben ons kunnen toewijden aan iets dat leven biedt voor jaren in een tijd dat ziekte en dood het leven onzeker maakten.

En verder... Vlak voor de zomer zaten het grote werk en de corona er voorlopig op. Om contact te houden organiseerden we workshops met uiteenlopende thema's. In september volgde een open dag. Ruim driehonderd bezoekers deden mee aan rondleiding, workshop, labrynt lopen, proeverij en quiz. Hoe bijzonder is het dan om te merken dat het ook voor anderen vanzelfsprekend is om ‘voedsel voor lichaam’ te verbinden met ‘voedsel voor de ziel’. Hoe mooi is het om te horen hoe iemand onbespied hardop

de stappen van de weg van Franciscus leest en er commentaar bij geeft. Hoe kostbaar is het als iemand naar haar eigen leven kan kijken als een weg met bochten en hobbels, leidend naar de kern. Bij de terugblik op de open dag reageerde een boerin uit de omgeving: 'Wat gaan we nu doen? Werk heb ik thuis genoeg. Als ik hier kom, dan is het toch voor de inspiratie'. 'Iets rond de Kerst' werd toen de afspraak. Het werden vier filmpjes, op elke Adventszondag één. De boerin hebben we uitgedaagd om het kerstverhaal voor te lezen in haar stal te midden van de koeien voor filmpje nummer vijf. De materiaalkeet in het voedselbos werd omgetoverd tot kerst-stal. Het schijnt dat het er op tweede kerstdag filelopen was.

Er wacht ons een nieuw jaar van groei, bloei en vrucht dragen. Ook nu zullen er weer nieuwe dingen gebeuren en nieuwe ontmoetingen plaatsvinden.

Maar steeds zal meegaan:

Wij leven omdat mensen voor ons bomen hebben geplant.

Wij planten bomen zodat mensen na ons leven kunnen.

1 Meer informatie: Facebook: Voedselbos Waspik

2 Ontleend aan Frank Kazenbrooot, *Het is als een spiegel*

3 Ontleend aan Hein Stukfens, *Het zeventvoudige pad van Franciscus*

Gelezen

Een boek van de stapel

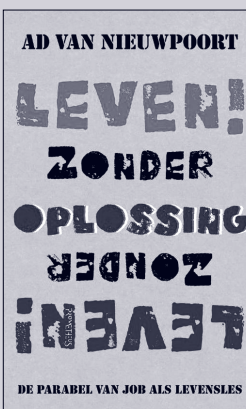
Leven zonder oplossing

de parabel van Job als levensles

dr. Ad van Nieuwpoort

Uitgeverij Prometheus, 2020

In juni 2020 kwam dit boek uit, een klein, eenvoudig te lezen boek. We waren toen net wat aan het bijkomen van de eerste coronagolf. Iets dat ons allen overkwam in maart van dat jaar.

Predikant Ad van Nieuwpoort schetst negen mensen uit zijn gemeente die iets ingrijpends overkomt. Het gaat hierbij om verschillende gebeurtenissen. Ze worden ernstig ziek of ze zijn een directe nabestaande verloren. Ze krijgen een

depressie, ze liggen in scheiding. Allemaal zoeken ze hulp. Het zijn voorbeelden die gebaseerd zijn op mensen uit de praktijk van zijn pastoraat. De verhalen zijn hoofdzakelijk fictie.

De beschrijvingen van zijn pastoranten worden gelegd naast gebeurtenissen uit het boek Job. Zo verliest Job zijn vrouw. Zij gaat bij hem weg, als hij ziek is. Een man uit de pastorale praktijk van Van Nieuwpoort spiegelt dit verhaal. Hij krijgt een burn-out en verandert hierdoor. Zijn vrouw heeft altijd een succes-volle man naast zich

gehad, maar hij kan niet meer voldoen aan dat beeld. Ze gaat weg. Of er is het verhaal van een echtpaar dat zeer eenzaam is. De man gaat dood aan corona. Hij kan zich niet uiten, zijn vrouw kan hem niet bereiken. De eenzaamheid van Job kom je hier tegen, die onbereikbaar is en zich onbegrepen voelt. Of de vrouw die na een depressie weer opstaat: net als Job gaat ze door een diep dal, maar ze is niet kapot te krijgen.

De situaties die Ad van Nieuwpoort beschrijft gaan over tot dan toe succesvolle mensen. Hij werkt (bij het schrijven van dit boek) nog in de Dorpskerk in Bloemendaal. Dat is geen arme stadswijk. Hier wonen mensen die alles hebben, mensen die dachten dat het leven maakbaar is, eigenlijk zoals Job voordat die rampen hem overkomen. Het zijn mensen die zich onthand voelen als er een ingrijpende gebeurtenis hun weg verspert.

Het is boeiend om te lezen hoe je als pastor je eigen rol hebt. Wat doe je als de familie wil dat moeilijke elementen uit het leven van de overledene niet worden genoemd in de uitvaart? Wat doe je bij het bed van een stervende,

God zet Job weer
op zijn eigen benen,
want dat wil God,

dat wij mensen
worden die op eigen
benen staan

als jij daar mag zijn, samen met de naaste familie? Citaat: *'Elk woord dat ik zou zeggen, zou ernaast zijn, zo voelde ik dat. Maar het was tegelijk ook een moment waarop gezegd kon worden wat echt niet meer kon worden uitgesteld...'* (blz. 33).

Wat doe je bij het bed van iemand die geen God wil bij de uitvaart, maar wel een gesprek erover met je wil. Citaat: *'Kan het ook zonder God en geloof?' Hij vroeg het met een glimlach. 'We gaan ons best doen', zo verzekerde ik hem. Of hij nog een lievelingsgedicht had, waar ik misschien wat mee kon.* (blz. 77).

In elk geval komt Van Nieuwpoort nooit met stellingen of verklaringen. Zijn houding is het tegenovergestelde als wat we bij de vrienden van Job tegenkomen. Zij gaan niet met Job de diepte in. Ze gaan niet in op zijn nood. Ze zien hem over het hoofd. Ze zijn verlegen met de situatie en alleen bezig met het zoeken van hun eigen oplossingen voor de problemen van Job.

Uiteindelijk komt God in beeld. Een God die Job weer op zijn eigen benen zet, want dat wil God, dat wij mensen worden die op eigen benen staan.

Het is een waardevol boekje. Soms zijn de voorbeelden net wat te geforceerd betrokken op de tragiek van Job, maar meestal zijn ze indrukwekkend, een actuele verheldering.

Het geeft ook een goed beeld hoe het is om predikant te zijn in een steeds meer gesecculariseerde omgeving, bij mensen die het allemaal goed voor elkaar hebben. Wat is je rol, hoe kun je toch op kwetsbare momenten van waarde zijn?

Ook wordt het boek Job weer meer toegankelijk gemaakt, met die bijzondere, poëtische teksten.

In 'vreemd land' is je identiteit niet vanzelfsprekend

Op weg naar nieuw land

De vier praktijkartikelen waren voor Herman Agterhoek verhalen over de verkenning van nieuw land. Hoe kom je daar? En welke stappen vraagt dat? Dat is het uitgangspunt voor zijn reflectie.

Op weg gaan is even vreemd als uitdagend. Een verlangen van binnenuit verbindt zich met een uitdaging die je aantrekt. Met beide ga je iets doen. Beide sluiten aan bij wie je bent. "Geraakt door het gewone", schrijf jij, Anne-Marieke. Het leven delen met mensen aan de onderkant van de samenleving bleef jou trekken. 'Als theoloog wilde ik eens buiten de kerkmuren kijken', zei jij, Edwin. Je vindt je plek in het onderwijs. Toen je hoorde van het fenomeen van een voedselbos, Jos, ging je boerenhart harder kloppen, en als theoloog is de natuur voor jou een grote inspiratiebron. In parochies bleef er veel liggen aan aandacht voor de caritas. Een

stadsdiaken zou een goed idee zijn. Je collega's vonden dat jij dat moest doen, Colm.

Roeping is een verlangen dat groeit van binnenuit en een plek moet vinden, waar het concrete vorm kan krijgen. De eerste stap is van wezensbelang. Je verlaat het veilige, het vertrouwde. Je gaat in de hoop en het vertrouwen, dat God zich ook elders laat vinden. Eenmaal op stap, wordt je wereld anders. Je gaat anders kijken.

Herman Agterhoek

gepensioneerd dienstverlener kerkopbouw
in de bisdommen Utrecht en Groningen-
Leeuwarden

Gids en vreemde grond

Er komen mensen op je pad – wij noemden ze op onze pelgrimstocht naar Santiago ‘engelen’ – die je op cruciale momenten de weg wijzen, je even verder helpen of je een goede tip geven.

De *Kleine Zusters* in Amsterdam leiden je naar de spiritualiteit van Charles de Foucauld. De school vraagt om een minor te ontwikkelen. Een relatie maakt je attent op het fenomeen voedselbos. Collega's uit de caritas zien in dat er iets moet gebeuren.

Nieuwe wegen brengen je op vreemde grond. Die vervreemding opent op een nieuwe manier je ogen. Wat tot nog toe voor je verborgen was, komt aan het licht.

- Geïnspireerd door Charles de Foucauld ga je de weg van het gewone en alledaagse. Precies daarin, in kleine alledaagse ontmoetingen en bijna onzichtbare verbindingen tussen mensen wordt voor jou iets zichtbaar van Gods aanwezigheid in ons leven. Je wordt bevestigd dat dit werk pastoraat is. Het wordt voor jou zowel een invulling van je geloof, als een vindplaats van geloof.
- Je ontdekt dat in die andere werkelijkheid studenten met verschillende achtergronden dezelfde vragen hebben als die katholieke jongvolwassenen uit de parochie. Je moet wel op zoek naar een gemeenschappelijke taal waarin ze die vragen en ervaringen met elkaar kunnen delen.

- Als je de initiatiefgroep voor het voedselbos uitbreidt, blijken mensen van alle leeftijden en achtergronden zich te melden. Sommigen geven een eigen duiding aan wat deze plek voor hen betekent. Met verbazing lees je in een interview hun uitspraak dat ‘het voedselbos een plek wordt voor mensen die ’s zondags niet meer naar de kerk gaan’.
- Toen je je wat meer ging verdiepen in de groep ongedocumenteerden, ontdekte je naast hun diepe geloofsovertuiging en hun doorzettingsvermogen ook hun problemen.

Niet ‘God brengen’ maar ‘God vinden’

Nieuwe werkelijkheid

Uit je bubbel gaan is een uitdagende en risicovolle stap. Zul je je wel redden in vreemd land? Word je gezien en geaccepteerd in wie je bent? Vind je er je nieuwe thuis? Kun je je dromen verwezenlijken? Het zijn terechte vragen. Wat ik boeiend vind is, dat jullie alle vier je antwoord op die vragen hebben gevonden in de ervaringen in je nieuwe werkelijkheid. Je kwam er niet ‘God brengen’ maar ‘God vinden’.

Ook op je nieuwe plek blijkt God met mensen, jong en oud, bezig te zijn.

Hun verlangen naar Hem en Zijn verlangen naar hen blijkt levend te zijn. Als je het aanraakt, komt het aan het licht.

In ‘vreemd land’ is je identiteit niet vanzelfsprekend. Pas gaandeweg zul je ontdekken of de nieuwe plek voor jou vindplaats van God is geworden en jij er dus pastor kunt zijn.

Het eerste wat je te doen hebt is, dat je contact maakt met de mensen die je er ontmoet.

Dat lijkt vanzelfsprekend, maar is het niet. Het gaat om een kennismaking, die je met hen en hun leven verbindt. Vanuit hun positie en hun perspectief leer je de wereld om hen heen zien.

- Voor jou Anne-Marieke is dat, dat je meer en meer vanuit de positie en de ervaringen van de mensen met wie je het alledaagse leven deelt, naar onze samenleving kijkt. Je ziet hoe de kloof tussen arm en rijk groeit en onze samenleving voor heel veel mensen te ingewikkeld is geworden.
- Jij, Edwin, ontdekt hoeveel van de studenten met wie jij werkt vanuit allerlei verschillende vakgebieden, zoeken naar betekenis en zingeving en de dialoog daarover met vrienden en vaak ook met ouders missen.
- Jij, Jos, merkt dat jullie keuze om vanuit een grondhouding van vertrouwen iedereen gastvrij te ontvangen en zelf de vruchten te laten plukken, niet vanzelfsprekend is. Ook voedsel voor de ziel lijkt niet vanzelfsprekend, maar er blijkt volop gebruik van gemaakt te worden.

- En jij, Colm, merkt van binnenuit hoe vooral de ongedocumenteerden ieder recht en dus ook iedere voorziening missen en ze het met name in coronatijd steeds moeilijker krijgen, omdat het werk dat zij konden krijgen ophoudt. Hoewel veel mensen hen willen helpen, zijn er ook die hen grandioos uitbuiten.

Ervaring

Die ervaringen zijn bijzonder kostbaar. Voor jullie zelf, maar ook voor jullie collega's en voor andere gelovigen die op een andere wijze kerkzijn en samenkomen.

Jij, Colm, zegt dat jij verbinder bent tussen de kerk en de armen. Je beschrijft enkele voorbeelden. Ik ga ervan uit dat je ook liturgisch actief bent en dat je in je verkondiging over en vanuit jouw ervaringen met de 'armen' kunt vertellen.

Jij, Anne-Marieke, merkt dat het niet gemakkelijk is om bij je collega's over

We hebben als kerk mensen nodig

die uit het veilige, vertrouwde stappen
en op nieuwe plekken zich verbinden
met de mensen die daar leven

te brengen in welke kwetsbare positie zij eigenlijk werken en hoe er op hen wordt neergekeken.

Jij, Edwin, merkte bij jezelf dat je in je parochiewerk als catecheet er plezier in had om wat je doordeweeks hoorde aan levensinzichten op zondag te verbinden met de H. Schrift. Je geeft aan dat je dat nog steeds doet, maar dan voor een gemengd publiek.

Het is zoeken om jullie waardevolle ervaringen te kunnen delen met anderen, met collega's, met parochies of elders. Gaandeweg openen zich daar wegen voor.

Gebed

Ik vind het van belang om in onze kerk elkaars ervaringen waar dan ook vandaan te delen. Als geloofsgemeenschap hoeven we elkaar niet per se fysiek te treffen om met elkaar verbonden te zijn en voor elkaar open te staan. We kunnen bidden voor elkaar, al kennen we elkaar niet van gezicht. Ons bidden en vieren neemt zoveel in kracht en betekenis toe als wij die vullen met concrete ervaringen en concrete verhalen uit het leven van alledag. Met de nood, maar ook met de veerkracht van de mensen die we hebben ontmoet. De veelal ongedocumenteerde Brazilianen en Afrikanen die op zondag samenkomen om met dans en gezang hun geloof te vieren, om in groeiend vertrouwen hun leven met elkaar te delen en zo te midden van zorgen en onzekerheid de hoop levend te houden, getuigen daarvan. Andersom houdt onze maatschappelijke betrokkenheid op

Het labirint in het voedselbos in Waspik

In een labirint kun je niet verdwalen.

Met alle kronkels, rechte stukken en scherpe wendingen, die in ieders leven voorkomen, kom je uiteindelijk bij de kern terecht.

mensen zijn veerkracht als we daarbinnen ook momenten vinden van bidden en vieren en lezen uit de Heilige Schrift.

Tot slot

Ik heb vier boeiende verhalen gelezen over het verkennen van nieuw land. Ik herken mij er in. We hebben als kerk mensen nodig die uit het veilige, vertrouwde stappen en op nieuwe plekken zich verbinden met de mensen die daar leven. Ook daar kunnen we de Levende God gewaar worden en ervan verhalen. De Boodschap die wij mogen verkondigen, is te waardevol om binnen de muren van het huis van gelijkgezinden te houden. Er zijn zoveel anderen die ernaar verlangen die te horen en ervan te leven.

Uitwisseling aan de grens van traditie: spannend en verrijkend

We moeten elkaar de verhalen blijven vertellen van onze ervaringen, onze hoop, ons enthousiasme, ons geloof. Met name de uitwisseling aan de grens van onze tradities is spannend en verrijkend. Onze wereld is volop in transitie. Wij kunnen ons de toekomst van onze kleinkinderen niet voorstellen. Maar zovelen, van jong tot oud, laten een geestdrift zien die iets verraadt van hun bezieling, hun overtuiging en hun geloof. Laten we niet schromen om het gesprek te openen en wat in hen en ons leeft aan het licht te brengen. We zullen verbaasd staan van wat we horen en zien.

In dankbare herinnering

Paulus Gabriel

Op 15 februari jongstleden overleed Paulus Gabriel onverwachts

Paulus heeft voor de VPW veel betekend. Naast zijn functie van secretaris van het algemeen en dagelijks bestuur herinneren we hem speciaal om zijn kennis van computers en programma's. Hij was de trouwe achterwacht voor de beleidsmedewerkers. In 2012 introduceerde hij het nieuwe ledenadministratiesysteem. Het kenmerkte hem dat hij zich helemaal vastbeet in het programma om het zo goed mogelijk te laten verlopen. Met zijn kennis, kunde en toewijding lukte het hem steeds om problemen op te lossen.

In de tussentijd konden we rekenen op zijn warme belangstelling en zijn olijfboomverhaal. Gastvrij, zorg, licht en brood waren de woorden die met zijn levenspassie als catecheet telkens naar boven kwamen. De website heeft hij tot begin januari van dit jaar bijgehouden tot hij werd getroffen door een herseninfarct. Paulus had nog zoveel plannen. Hij stond nog zo in het leven. 'Het is zoals het is' was zijn vaste uitdrukking. En zo was het. Op maandag 22 februari hebben we afscheid van hem genomen.

Waardoor raak jij begeesterd? Alida van Veldhoven's passie en uitlaatklep is schilderen.

De weerbarstige poëzie van het baren is me dierbaar

Schilderen doe ik al mijn hele leven graag. Op de kleuterschool vond je mij al regelmatig met een schortje en een kwast in de schilderhoek. Ik kan nog voelen hoe ik daar stond en grote dromen droomde. Op mijn 14e ging ik samen met mijn vader naar een teken- en schilderacademie in Essen (België) op zondag. Heerlijk om samen te doen. Daar heb ik echt de liefde voor het schilderen meegekregen.

Wat ik daar leerde werd op de middelbare school niet of anders gedoceerd. Maar ik kon het er wel goed gebruiken, want ik nam Tekenen en Kunstbeschouwing als eindexamen-vak op het VWO. Door de jaren heen heb ik verschillende cursussen gevolgd. Het schilderen gaat als een golfbeweging door mijn leven. Ik ben lang niet altijd even productief, maar steeds weer keer ik er naar terug. Steeds opnieuw ontdek ik dat het een geweldige uitlaatklep voor me is.

tevreden te worden met je verlangen en te schilderen, zonder dat je zichtbaar vooruitgang boekt. Tijdens mijn studie Theologie liep ik stage bij *Tante Louise* in Bergen op Zoom. Op de locatie Moermont hingen toen honderden geweldige portretten van bewoners. Ze waren allemaal geschilderd door Mart Franken. Hij verstaat de kunst om mensen in alle levendigheid te vangen in acrylverf. Hij gaat met hen in gesprek en schildert nooit van

Het gaat me niet eens zozeer om het resultaat, hoewel het natuurlijk altijd leuk is als iets goed lukt. Maar het proces, het ermee bezig zijn, de weerbarstige poëzie van het baren is me minstens even dierbaar. Het is een beetje als het boek Genesis. Je kunt in een paar regels vertellen welke stappen je zet en dan concluderen dat het idee goed was, maar dan komt er nog een heel boek van wording achteraan, een proces van opbouwen, vernietigen, weer opnieuw beginnen, je neerleggen bij goed en minder goed en leren tevreden te worden met alle vooruitgang die je boekt of zelfs maar gewoon

Schilderen is voor mij
als meditatie en even
'uit de wereld zijn'

foto. Ik vond het fantastisch. Zo ging ik bij hem lessen volgen in *Atelier 13*. Door mijn docent werd ik uitgedaagd om te gaan schilderen rond een thema. "In de beperking ontstaat nieuwe creativiteit" zei hij me. Een wijze les overigens, waar ik nu in deze coronatijd vaak aan moet denken. Zo ontstond een serie dirigen-ten. Ik wilde beweging schilderen, omdat ik gefascineerd raakte door de

sporen van beweging in het gezicht en het bewogen worden door het leven. Voor ons komt een portret tot leven, omdat we er zelf bewogenheid in herkennen. Een mens beweegt door het leven en wordt bewogen door het leven.

Al schilderend ontdekte ik nóg iets: de dirigenten zijn ook een metafoor geworden voor de dynamiek en de spanning tussen het maakbare leven en het leven dat ons overkomt. De laatste dirigente die ik schilderde staat in het water. Voor mij is het een metafoor voor het omgaan met de coronatijd. Deze dirigente staat in een golvende zee. Het golft in en om haar heen. Ze blijft koel in haar aanwijzingen en wordt gedreven

door een bruisende passie. Ze is 'in control' en wordt overspoeld tegelijkertijd. En er gebeurt nog iets: er ontstaat nieuw leven in haar.

Zo is schilderen voor mij dus als meditatie en even 'uit de wereld zijn'. Het is uitlaatklep en oplaadpunt. Maar het staat daarnaast ook voor quality-time met mijn familie. Tegenwoordig ga ik één keer per jaar samen met mijn zus naar een Bed en Breakfast met een atelier. Dat vinden we samen geweldig. We hebben er onze jaarlijkse kunst- en zussenretraite van gemaakt. En af en toe verbouwen we gewoon ons huis en doen we een familie-workshop met iedereen die schilderen wil. Wie niet wil schilderen, zit er gezellig bij te gamen.

Het is met schilderen net als met meditatie. Het kan eigenlijk altijd en overal, al valt het niet altijd mee om de continuïteit vast te houden. Ik hoop dat ik het mijn hele leven zal blijven doen, want het doet me goed.

Alida van Veldhoven

is pastoraal werkster en teamleider in het Samenwerkingsverband Boven de Schelde in Zeeland

Nieuws uit de VPW-en

■ VPW Breda

• • • In Breda is er, sinds het diocesane VPW-bestuur terug trad na het opgaan van de VPW in de vakbond CNV, een nieuwe contactgroep opgericht. Middels videoverbinding is gesproken over doelstellingen en taken van die contactgroep. We willen contact houden met andere afdelingen van de VPW middels ons 'hoofdkantoor' in Utrecht en we willen verbinding van pastores in het eigen bisdom voeden.

• • • Vele jaren is er over pastorale ervaringen gecommuniceerd middels het kwartaaltijdschrift *Periodiek*. Toen besloten werd om met *Periodiek* te stoppen, was er gelukkig nog de digitale nieuwsbrief. Wiel Hacking heeft die altijd heel netjes verzorgd en wilde het stokje graag overdragen aan nieuwe liefhebbers. Nu heeft de nieuwe contactgroep besloten met de nieuwsbrief een doorstart te maken.

• • • Ook is er een nieuwe datum geprikt midden in de zomer in de hoop dan weer een fysieke bijeenkomst te kunnen houden. Het thema daarvoor ligt al sinds lange tijd op de plank. Het gaat dan over het boek *De zin van het bestaan* van Fokke Obbema. Welke antwoorden geven wij als pastores vanuit ons christelijk geloven op de vraag 'hoe zie ik de zin van het bestaan'? We kijken uit naar de zomer!

| Peter Derks

Afscheid van Jan Franken

Tien jaar heeft Jan Franken als beleidsmedewerker gewerkt voor de VPW/CNV. Per 1 april vertrekt hij. Zijn taken zijn overgedragen aan het bestuur van de beroepsgroep VPW en medewerkers binnen het CNV. Een terugblik.

Wat beschouw je als 'jouw' projecten?

Er zijn enkele 'grotere' projecten. Groter in de zin van 'meer van mijn tijd en inzet vragend'. Als eerste is dat – in samenwerking met Erik Borgman en Jozef Wissink en enkele pastorale werk(st)ers – het project *Hart van het pastoraat* (mei 2014).

Goede herinneringen heb ik aan de ledenbijeenkomsten:

ik was erg ingenomen met het aantal mensen en de levendige discussies

Een ander project – voor velen buiten het gezichtsveld – was de organisatie van een Europese conferentie voor pastoraal werkers, *Die Internationale Tagung*, in 2015 waar de deelnemers uit alle landen kwamen waar pastorale werk(st)ers werkzaam zijn. Ik heb veel aan de voorbereiding gedaan, maar ik kon daar door privé omstandigheden zelf niet aan deelnemen.

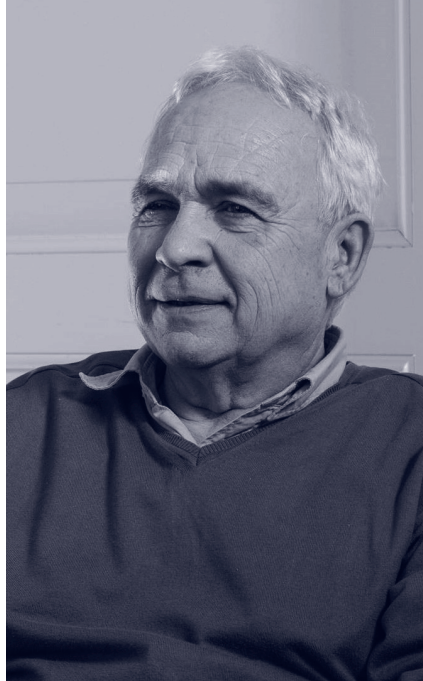
De jongste bediende aan het woord (2018/19) is de brochure die op de laatste jaarvergadering besproken is. De interviews kostten me ontzettend veel tijd, maar hebben ook veel inspiratie gebracht. Ik heb genoten van de openhartigheid van de verschillende priesters en pastorale werkers. De reflectie, waar Jos Moons een groot deel van voor zijn rekening nam, was voor mij heel inspirerend.

Daarnaast ben ik samen met Ina van de Bunt het gesprek met de besturen aangegaan over de toekomst van de VPW. Het gevolg was dat de verschillende afdelingen hun eigen juridische status opgaven en onder VPW-Nederland gingen vallen, waardoor een fusie met het CNV mogelijk werd.

Wat vond je het leukste om te doen?

Goede herinneringen heb ik aan de ledenbijeenkomsten in al die verschillende zaaltjes. Ik was erg ingenomen met het aantal mensen en de levendige discussies. Dat heb ik altijd heel leuk gevonden, met name door de passie voor en de loyaliteit aan de VPW. Die was altijd heel groot. Daarnaast waren er de landelijke bijeenkomsten. Het was natuurlijk mijn taak om die te organiseren. En zeker die twee – ik herinner me er een in de Aloysius en een ander in de Dominicus – waar we een flinke keuze hadden in workshops en een behoorlijke opkomst! Het was goed om te zien dat zo'n dag een toegevoegde waarde heeft, ook door het collegiaal gesprek en de goede sfeer.

Het gaf me ook voldoening om in een individuele kwestie iemand te ondersteunen. Daar doe je het voor!

Meerdere keren mocht ik meedoen aan bijeenkomsten van onze burens in Duitsland, bij de *Berufs Verein für Pastoral Referenten/Referentinnen*. Die waren heel motiverend voor mij persoonlijk. Op een bepaalde manier hebben ze mij geïnspireerd om bepaalde dingen te ondernemen. De discussie daar tussen verschillende generaties vormde – naast mijn inspiratie bij Casella – voor mij een inspiratiebron om de jonge generatie goed in beeld te brengen.

Wat herinner jij je als dieptepunt of ronduit vervelend?

Het gebrek aan perspectief voor pastoraal werk(st)ers in het vak en in de kerk. Daar heb ik altijd het meeste last van gehad, hoewel de grootste last natuurlijk ligt bij de werkenden zelf. Moeilijk was het ook dat het VPW-

De VPW heeft veel betekend in de collegiale uitwisseling, ik hoop dat ze in de afscheids- en rouwfase deze belangrijke rol blijft spelen

bestuur op enig moment de keuze maakten voor het afbouwscenario. Ik begreep het wel, maar toch...

Wat zou je de vereniging willen meegeven?

Dat is ingewikkeld. En het is ook een best lastige vraag omdat jullie zelf hebben aangegeven: we bouwen af... Misschien is het wel heel belangrijk om tijd te besteden aan afscheid nemen.

Ik ben blij dat het bestuur in dit voorjaar weer webinars wil organiseren, want dat is toch de manier waarop er iets doorgaat. Dit is beter dan alles maar naar achteren schuiven.

De VPW heeft veel betekend in de collegiale uitwisseling. Ik hoop dat ze in de afscheids- en rouwfase deze belangrijke rol blijft spelen.

Leo Geurts en Ton Halin

Bericht voor de leden van de beroepsgroep VPW

In verband met het afscheid van Jan Franken bij het CNV, met ingang van 1 april 2021, willen we jullie graag helder informeren hoe je als lid het CNV kunt bereiken.

Individuele belangenbehartiging

De grootste verandering voor jullie als leden is dat jullie bij individuele vragen of kwesties waarbij jullie een beroep op de bond willen doen je niet meer tot Jan Franken richten maar tot CNVinfo. De voorkeur gaat er naar uit om je vraag of kwestie per mail te sturen naar cnvinfo@cnv.nl met de vermelding dat je lid van de beroepsgroep VPW bent en daarnaast je naam, adresgegevens en geboortedatum en het relatienummer bij het CNV zou helemaal mooi zijn. Dat relatienummer vind je bij de afschrijving van je contributie of op de wikkel van het blad *Mijn Vakbond*. Als je priester of diaken bent geeft dat dan ook aan! Eventueel kun je ook bellen met CNVinfo op nummer 030-751 10 03.

De afgelopen twee jaar is er binnen het CNV expertise opgebouwd als het gaat om de belangenbehartiging van leden uit de beroepsgroep VPW en er zijn twee juristen die hierin de collega's van CNVinfo

desgewenst ondersteunen. Ook de samenwerking met een kerkjurist is vastgelegd.

Collectieve belangenbehartiging

Sinds het begin van 2020 heeft Nico Foppen, bestuurder arbeidsvoorwaarden, de collectieve belangenbehartiging op zich genomen. Hij ondersteunt de LKR en het overleg met LKR met de ICORA waar met vertegenwoordigers van de bisdommen afspraken gemaakt worden over de arbeidsvoorwaarden.

VPWinfo.nl

De taak van hoofdredacteur van ons blad *VPWinfo.nl* wordt in 2021 overgenomen door de huidige redactiesecretaris Mirjam Dirkx, om de continuïteit zoveel mogelijk te borgen. Zoals bij jullie bekend is wordt er in 2021 een besluit genomen over of en op welke wijze het blad voorgezet wordt.

Bestuur Beroepsgroep

Je kunt het bestuur – voor namen zie het colofon – bereiken via: rkpastoraalwerk@cnv.nl.

Het aanmelden van activiteiten, trainingen en cursussen voor onze website loopt ook via dit mailadres.

Waarschuwing

Pastoraal werkster slachtoffer van whatsapp-oplichters

Van een collega ontvingen we het volgende bericht.

‘Ik werd vorige week geconfronteerd met identiteitsfraude. Een internet-crimineel die mijn naam en functie even ‘leende’ om parochianen te benaderen om geld te vragen. Ik werd getipt door een parochiaan en we hebben meteen extra nieuwsbrieven uitgedaan, het op de website gezet, op facebook én in de krant. Ik heb aangifte gedaan bij de politie.’

‘In het eerste bericht zeggen de whatsapp-fraudeurs dat ze hulp nodig hebben en ondertekenen met ‘Pastoor José’. Daarna komt de vraag om cadeaubonnen te kopen die ‘Pastoor José’ zagezegd nodig heeft als verjaardagscadeau voor een kankerpatiënt. Als reden dat ze het verzoek via whatsapp doen en niet gewoon even bellen, schrijven de oplichters: ‘Ik zit nu in een vergadering en heb ze snel nodig. Ik zal je later terugbetalen. God zegene je’.

‘Zelf ben ik er een paar maanden geleden bijna ingetrapt, toen ik een What's app-berichtje kreeg van de (echte) pastoor met een zelfde verzoek’.

We willen deze waarschuwing van ‘Pastoor José’ graag doorgeven.

Onze Rechtspositie

Berichten voor pastoraal werk(st)ers,
vanuit de Landelijke Commissie Rechtspositie

Aanpassing Rechtspositiereglement

De Landelijke Commissie Rechtspositie (LKR) met vertegenwoordigers van de pastoraal werkers uit de verschillende bisdommen heeft regelmatig overleg met de *Interdiocesane Commissie voor Overleg over Rechtspositionele Aangelegenheden (ICORA)* en met vertegenwoordigers van de verschillende bisdommen (met uitzondering van het bisdom Roermond).

Op verzoek van de ICORA heeft het advocatenkantoor Wyn & Stael in 2020 een advies uitgebracht over de wijze waarop ons rechtspositiereglement (RPW) beter kan worden aangepast aan de huidige wetgeving.

Op basis van dit advies heeft de ICORA een voorstel geschreven voor een aangepaste regeling. Dit voorstel is in de LKR uitgebreid besproken en van het nodige commentaar voorzien.

De insteek van de LKR is, dat aanpassing van het rechtspositiereglement in ieder geval niet ten koste mag gaan van in het verleden opgebouwde rechten. Ook vindt de LKR het belangrijk dat er méér mogelijkheden gecreëerd worden in verband met duurzame inzetbaarheid van pastoraal werkers.

In de komende periode zullen LKR en ICORA verder met elkaar in gesprek gaan over het aangepaste rechtspositiereglement. Zodra er meer duidelijk is over de uitkomst van dat overleg zal de LKR hierover verslag uitbrengen in dit blad.

COLOFON

VPWinfo.nl is het kwartaalblad van de Beroepsgroep VPW, onderdeel van **CNV Kerk en Ideëel** • ISSN 1574-9916 • Nr. 1, april 2021.

• **Redactie VPWinfo.nl** Mirjam Dirkx (hoofdredacteur), Manon van den Broek, Peter Derks, Marion Korenromp, Koos Tolboom, Jeroen van Lente
• **Redactiesecretaris** Mirjam Dirkx • 't Vaartje 112, 5165 ND Waspik
T 0416 - 312385 / 06-444 60 207 • mjdirkx@gmail.com
• **Grafisch ontwerp** Jeroen van Lente Grafisch ontwerper • Tielekeshoeven 32, 5242 KB Rosmalen • T 06 28 15 20 30 • E.jeroenvanlente@msn.com
• **Druk** Drukkerij DekkersvanGerwen, Den Bosch

Foto's van de auteurs en foto's bij artikelen zijn door de auteurs zelf aangeleverd.
Foto's: Roel Vreeburg [voorkant omslag, p 11], Jeroen van Lente [p 11 (rechtsb.), 12, 16, 20]. Illustraties: Jeroen van Lente [p 3, 13]

Ledenbijdrage 2020 – sector Zorg & Welzijn, Kerk en Ideëel

	Bruto	Netto *
Brutosalaris:		
Helft minimumloon of minder	€ 9,35 p/mnd	€ 5,79 p/mnd
Minimumloon of minder en jongeren t/m 23 jaar	€ 12,95 p/mnd	€ 8,02 p/mnd
Meer dan minimumloon	€ 17,50 p/mnd	€ 10,83 p/mnd
Voltijd studenten MBO of HBO	Gratis	Niet van toepassing (de eerste maand wordt € 0,50 administratiekosten in rekening gebracht.)
Studenten overgangstarief (gedurende een jaar na het einde van het gratis lidmaatschap)	€ 5,00	€ 3,10
(Vroeg)gepensioneerden en uitkeringsgerechtigden (WW/WAO)	€ 9,35 p/mnd	Niet van toepassing

Voor betalingen anders dan per automatische incasso geldt een toeslag van € 1,- per betaling.

* Let op: De nettobedragen zijn gebaseerd op een contributieruggave van ruim 38%. Als werkend lid kun je een groot deel van je contributie terugverdienen. Het voordeel kan oplopen tot 20% van € 90,- per jaar. In het najaar ontvang je hierover automatisch bericht.

Organisatie CNV Kerk en Ideëel

• Postbus 2510, 3500 GM Utrecht, bezoekadres: Tiberdreef 4, 3561 GG Utrecht
E rkpastoraalwerk@cnv.nl • W www.upwinfo.nl
• N. Foppen • E n.foppen@cnv.nl

• **Bestuur Beroepsgroep VPW** • H. Berbé, J. Deckers, M. van Tricht, L. Geurts, T. Halin, J. Houben, G.M.H. Kamsma-Kunst, H.J.M. Kint-van Os, G. Prevoo.
• **Landelijke Commissie Rechtspositie (LKR)** • J. van Beek, M. Bruijns, G. Damen, G. Dieteren, N. Foppen, T. Halin (voorzitter), W. Vroom, N. van Waterschoot (FNV)
• **Website** www.upwinfo.nl • G. Prevoo, webmaster

Onderdelen van de beroepsgroep VPW in de bisdommen

• **VPW Den Bosch** vacature
• **VPW Breda** • Contactgroep: drs. J.M.A. Heezemans, Van Hattumstraat 18, 4437 AG Ellewoutsdijk, 0113 - 548 201, breda@upwinfo.nl
• **VPW Groningen-Leeuwarden** • Secretariaat: N. Bouma, Trambaan 15, 9251 LZ Burgum, 0511 705 336, [groningen-leeuwarden@upwinfo.nl](mailto: groningen-leeuwarden@upwinfo.nl)
• **VPW Haarlem-Amsterdam** • Secretariaat: H.J.M. Kint-van Os, Triade 45, 1901 GW Castricum, 06-24 60 38 29, kikikint@xs4all.nl
• **VPW Limburg** • Secretariaat: P. Linders, Stichting Groenewold, Roermond, 077 - 354 66 89, [limburg@upwinfo.nl](mailto: limburg@upwinfo.nl)
• **VPW Rotterdam** • Secretariaat: H.J.T. Dam, Alblashof 54, 2951 XR Alblasserdam, 06-12 37 40 02, [rotterdam@upwinfo.nl](mailto: rotterdam@upwinfo.nl)
• **VPW Utrecht** • Contactpersoon: L. Geurts, Pasterstraat 106, 7316 GW Apeldoorn, 06-44 04 64 65, lgeurts-18@kpnmail.nl

Verzoek aan onze leden!

Als er iets verandert in uw gegevens wilt u dan zo vriendelijk zijn dit zelf aan te passen via mijn.cnv.nl of dit door te geven aan ons secretariaat: bel met CNVinfo, telefoon 030-7511003. Denk daarbij aan • Adresgegevens • Verandering van werkring of werksort • Arbeidsduurverandering (bijvoorbeeld van full-time naar half-time) • Het overgaan van studentlid naar werkend lid • Het met emeritaat gaan • Verandering van werkgever

Ze keek nog eenmaal om...

Het had iets surrealistisch toen de Goudse *Onze Lieve Vrouw kerk* aan de eredienst werd onttrokken. Corona dicteerde de wijze waarop en hoe we mochten vieren: krap dertig trouwe kerkgangers, een handjevol genodigden en wat pastores waarvan het merendeel op het priesterkoor zat en eentje ernaast. Alles was gezegd, gezongen en beleden, de zegen gegeven. Het ritueel kon zich voltrekken: het verwijderen van de altaarsteen, het overhandigen van de Schrift, het Sacrament toevertrouwen aan de diaken.

Twee mannen tillen haar op. Ze schrikt er niet van. Ze is het gewend. Het roept bij haar herinneringen op aan de weg die ze, op handen gedragen, is gegaan. Een weg die begon in het jaar des Heeren 1879. Toen ze voor de eerste keer op de schouders werd genomen bij de plechtige inwijding van de kerk aan de Kleiweg om in de roerige zestiger jaren er weer uitgedragen te worden, de sloopkogel lenig en slim ontwijkend. Ze vond onderdak in de Gouwekerk, niet voor lang! Vijftien jaar later – het is inmiddels 1980 – werd ze gewenkt om neer te strijken in de nieuw gebouwde kerk aan Krugerlaan.

Nu terug naar waar deze column begon!

Alles was gezegd, gezongen en beleden, de zegen gegeven.

Het ritueel kon zich voltrekken: het verwijderen van de altaarsteen, het overhandigen van de Schrift, het Sacrament toevertrouwen aan de diaken. Twee mannen tillen haar op.

Haar lied klinkt door de ruimte:
Magnificat anima mea Domimum!
Op handen gedragen maakt ze een ereronde om vlak voor het verlaten van de kerk heel even achterom kijken.

Bouwen aan de stad

Rob Lijesen

Ze moet op dat moment meer hebben gezien dan wij ooit zouden kunnen zien. Ze zag al die mensen die veertig jaar lang in 'haar kerk' het leven hebben gevierd, geloofd, gehoopt en gestreden. Voor al die mensen boog ze gracieus haar hoofd. Tot hen die aanwezig waren, verbonden via de livestream of narrig afwezig, fluisterde ze in ieders oor: 'Ik trek verder, kom ga met me mee, ik trek verder!'

Een week later werd ze, ondanks de afgekondigde code rood van het KNMI, op de schouders genomen om binnengedragen te worden in de Josephkerk. De cantorij zong ter ere van haar: *Je vous salue, Marie*. De heilige Jozef zong niet mee, maar zijn ogen straalden uit wat hij dacht: We zijn weer samen.